

GENERALINĖS ADVOKATĖS
JULIANE KOKOTT IŠVADA,
pateikta 2008 m. kovo 6 d.¹

I — Įžanga

1. Šioje byloje Teisingumo Teismas dar kartą susiduria su klausimu, kokie Europos konkurencijos teisės reikalavimai taikomi sporto sektoriui. Šiuo požiūriu esminį susidomėjimą kelia dvigubas Graikijos automobilių sporto ir ekskursijų klubo ELPA² vaidmuo, susijęs su motorinių transporto priemonių sporto renginiais.

2. Šį dvigubą ELPA vaidmenį galima apibūdinti taip: viena vertus, Graikijoje ELPA yra atsakingas už motorinių transporto priemonių sporto varžybų organizavimą; šiam tikslui ELPA įsteigė Nacionalinę motociklų lenktynių komisiją (ETHEAM³) ir įgaliojo ją kontroliuoti ir rengti motociklų lenktynes. Tačiau ELPA dar dalyvauja suteikiant administracinę leidimą rengti motociklų lenktynes, kuris pagal Graikijos teisės aktus gali būti išduotas tik pritarus ELPA.

3. MOTOE⁴, nepriklausoma Graikijos motociklų sporto federacija, pradėjo jausti šio dvigubo ELPA vaidmens poveikį. Tuomet, kai

2000 m. Graikijoje MOTOE norėjo surengti keletą motociklų lenktynių savo atsakomybe, ji negavo tam leidimo, nes ELPA nepateikė kompetentingai institucijai savo pritarimo.

4. Atsižvelgiant į konkurencijos teisę, kyla klausimas, ar toks dvigubas klubo ELPA vaidmuo suderinamas su EB 82 ir 86 straipsniais. Tačiau šiuo požiūriu pirma reikia atsakyti į klausimą, ar Bendrijos konkurencijos teisė apskritai apima pelno nesiekiančio subjekto, koks yra ELPA, vykdomą veiklą sporto srityje ir kuria dalimi.

II — Teisinis pagrindas

A — Bendrijos teisė

5. Šioje byloje yra taikomos EB 82 ir 86 straipsniuose įtvirtintos konkurencijos taisyklės.

1 — Originalo kalba: vokiečių.

2 — *Elliniki Leschi Aftokinitou kai Peritigiseon*.

3 — *Ethniki Epitropi Agonon Motosikletas*.

4 — *Motosykletistiki Omospondia Ellados*.

6. EB 82 straipsnyje nurodyta:

neturi nieko bendra su tokių sutarčių dalyku.“

„Kaip nesuderinamas su bendrąja rinka, draudžiamas bet koks vienos ar keleto įmonių piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi bendrojoje rinkoje arba didelėje jos dalyje, galintis paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą.

7. EB 86 straipsnyje nustatyta:

Toks piktnaudžiavimas konkrečiai gali būti:

- a) nesąžiningų pirkimo ar pardavimo kainų arba kokių nors kitų nesąžiningų prekybos sąlygų tiesioginis ar netiesioginis nustatymas;
- b) gamybos, rinkų arba technikos raidos ribojimas pažeidžiant vartotojų interesus;
- c) nevienodų sąlygų taikymas lygiaverčiams sandoriams su kitais prekybos partneriais, dėl ko jie patenka į konkurencijos atžvilgiu nepalankią padėtį;
- d) vertimas sudaryti sutartis kitoms šalims prisiimant papildomus išsipareigojimus, kurių pobūdis ir komercinė paskirtis

„1. Valstybės įmonėms bei įmonėms, kurioms valstybės narės suteikia specialias arba išimtines teises, valstybės narės nepriima naujų teisės aktų ir nepalieka galiojančiųjų, prieštaraujančių šioje Sutartyje nurodytoms taisyklėms, ypač toms taisyklėms, kurios yra nustatytos 12 straipsnyje ir 81–89 straipsniuose.

2. Įmonėms, kurioms patikėta teikti bendros ekonominės svarbos paslaugas, arba pajamų gaunančioms monopolinėms įmonėms šioje Sutartyje nustatytos taisyklės, ypač konkurencijos, yra taikomos, jeigu jų taikymas nei teisiškai, nei faktiškai netrukdo atlikti patiktų specialių uždavinių. Prekybos plėtojimui neturi būti daromas toks poveikis, kuris prieštarautų Bendrijos interesams.

<...>“

B — *Nacionalinė teisė*

istorinių automobilių federacijai (TIAF),
pritarimą <...>“

8. Pagal Graikijos įstatymo Nr. 2696/1999⁵
(toliau taip pat – Kelių kodeksas), remiantis
jo 2000 m. galiojusia redakcija, 49 straipsnį:

„1. Gyvūnų tempiamų vežimų, gyvūnų,
dviračių, automobilių, triračių transporto
priemonių, motociklų ir motorinių dviračių
lenktynės viešuose ar privačiuose keliuose
ir vietose leidžiamos tik gavus atitinkamą
leidimą.

2. Pirmoje dalyje nurodytą leidimą išduoda:

<...>

9. Be to, Graikijos įstatymo Nr. 2725/1999⁶
134 straipsnio 8 dalyje nustatyta:

„Motorinių transporto priemonių lenktynės
ir atitinkamos sporto varžybų kategorijos
(automobilių, formulės, kartų, motociklų
ir t. t.) yra sporto veikla, kuriai taikomas šis
įstatymas. <...>“

C — *Federacijos nuostatos*

c) visoms automobilių, triračių trans-
porto priemonių, motociklų ir moto-
rinių dviračių lenktynėms – Viešosios
tvarkos ministras ar jo įgaliotos institu-
cijos, gavusios juridinio asmens, Graiki-
joje oficialiai atstovaujančio Tarptautinei
automobilių federacijai (TAF), Tarptau-
tinei motociklininkų federacijai (TMF),
pritarimą, o senovinių transporto prie-
monių lenktynėms – Viešosios tvarkos
ministras ar jo įgaliotos institucijos,
gavusios juridinio asmens, Graikijoje
oficialiai atstovaujančio Tarptautinei

10. 2000 m. motociklų lenktynių metinėje
ELPA ataskaitoje, kurią išleido ETHEAM,
buvo įtvirtintos 2000 m. ETHEAM taisyklės.
Šioje ataskaitoje, be kita ko, pateikta infor-
macija, susijusi su turimais pateikti doku-
mentais dėl leidimų rengti lenktynes sutei-
kimo, turimais pateikti lenktynių nuostatais,
registracijos mokesčiu ir kitais finansiniais
klausimais. Be to, metinėje ataskaitoje buvo
paskelbti nacionaliniai motociklų sporto
nuostatai, vadinamieji EAKM⁷, kuriuose
įtvirtintos tokios nuostatos:

5 — FEK A' 57.

6 — FEK A' 121.

7 — *Ethnikos Athlītikos Kanonismos Motosikletas*.

„10.7. Kiekvienas sporto renginys, tarp jų – čempionatas, ELPA ir ETHEAM taurė ar premija, gali būti rengiamas reklamuojant finansinį rėmėją, kurio pavadinimas ar kita nuoroda yra pateikti lenktynių pavadinime, tačiau tik gavus ELPA ir ETHEAM pritarimą.

sporto renginio draudimu, kuris tuo atveju, jei per lenktynes ar treniruotes įvyktų nelaimingas atsitikimas ar būtų padaryta žala tretiesiems asmenims, apimtų organizatoriaus, konstruktorių, lenktynininkų, keleivių <...> atsakomybę.“

<...>

III — Faktinės bylos aplinkybės ir pagrindinė byla

60.6. Per sporto renginius yra leidžiama reklama ant lenktynininkų aprangos, šalmų, jeigu nepaveikiamos jų techninės savybės, ir motociklų. Greičio lenktynėse ir motokroso čempionatuose, lenktynėse ELPA ir ETHEAM taurėi ar premijai laimėti organizatoriai neturi teisės nurodyti lenktynininkams, keleiviams ar ant motociklų reklamuoti kokią nors prekę, nebent su tuo sutinka pats dalyvis. Vis dėlto, kai vadovaujama ELPA ir ETHEAM sudaryta finansinio rėmimo sutartimi, šios sutarties nuostatos taikomos lenktynininkams, keleiviams ir motociklams.

11. ELPA, Graikijos automobilių ir ekskursijų klubas, yra oficialus Tarptautinės motociklininkų federacijos (TMF) atstovas Graikijoje. Remiantis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nurodyta informacija ELPA yra pelno nesiekianti asociacija, kuri, be kita ko, rengia sporto varžybas motorinių transporto priemonių sektoriuje ir šiuo atžvilgiu taip pat sudaro finansinio rėmimo, reklamos ir draudimo sutartis.

12. ELPA įgaliojo Nacionalinę motociklų lenktynių komisiją (ETHEAM), kurią jis pats įsteigė, kontroliuoti nacionalinius lenktynių renginius ir visoje Graikijoje vykdyti įgaliojimus sporto, susijusio su motociklų lenktynėmis, srityje.

<...>

110.1. Organizatorius – tiesiogiai ar per priežiūros instituciją turi pasirūpinti

13. MOTOE yra nepriklausoma nuo ELPA pelno nesiekianti motociklų sporto federacija, kurios veikla taip pat apima motociklų lenktynių rengimą Graikijoje. Jai priklauso įvairūs regioniniai motociklininkų klubai.

14. 2000 m. vasario 13 d. MOTOE pateikė Graikijos viešosios tvarkos ministerijai prašymą suteikti leidimą leisti rengti kelias motociklų lenktynes. Prie šio prašymo buvo pridėta planuojamų lenktynių programa. Pagal šią programą laikotarpiu nuo 2000 m. kovo 26 d. iki 2000 m. gruodžio 3 d. turėjo būti surengtos iš viso dvidešimt aštuonerios įvairių MOTOE priklausančių motociklininkų klubų lenktynės. 2000 m. vasario 8 d. ši programa buvo perduota ELPA, kad jis galėtų pateikti pritarimą, reikalingą rengti šias lenktynes.

15. 2000 m. kovo 16 d. laiške ELPA paprašė MOTOE, jog mažiausiai prieš du mėnesius iki kiekvieno renginio ši pateiktų jam atskirus to renginio nuostatus, kad būtų galima kontroliuoti lenktynių dalyvių sąrašą, lenktynių trasos ar kelių schemą, patvirtintas saugumo priemonės ir apskritai visas sąlygas, kurios reikalingos, kad lenktynės vyktų saugiai. Be to, lenktynes rengiantys klubai turėjo pateikti savo įstatų kopijas ETHEAM.

16. Vėliau Viešosios tvarkos ministerijai adresuotu 2000 m. gegužės 5 d. laišku MOTOE pateikė prašymą suteikti jai leidimą surengti šešias lenktynes laikotarpiu nuo 2000 m. liepos 9 d. iki 2000 m. lapkričio 26 d. ir šio prašymo priede pateikė atskirų lenktynių nuostatus bei lenktynes rengiančių klubų įstatus. 2000 m. gegužės 20 d. laišku Viešosios tvarkos ministerija vėl perdavė šį prašymą su priedais ELPA, kad jis tam pritarėtų.

17. 2000 m. liepos 6 d. ELPA (ETHEAM) nusiuntė tokį raštą MOTOE:

„1. Pagal galiojančią teisę ETHEAM, įgaliota ELPA, kuris pagal įstatymus yra vienintelis TMF atstovas Graikijoje, rengia čempionatus, lenktynes taurėms ir premijoms laimėti.

2. Kai ūkio subjektas ar klubas, kuris atitinka būtinus reikalavimus lenktynėms rengti, nori paskelbti apie lenktynes taurei ar specialiai premijai laimėti, jis turi kreiptis į ETHEAM ir pateikti atitinkamą skelbimą. ETHEAM, įvertinusi pasiūlytas skelbimo sąlygas, priima sprendimą, kuriame remiantis nacionalinėmis ir tarptautinėmis taisyklėmis numatomos lenktynių eigos sąlygos.

3. Lenktynės taurei ar premijai laimėti gali susidėti tik iš tos pačios rūšies lenktynių, pavyzdžiui, tik „Scramble“ arba tik „Enduro“. Kiti atskiri renginiai, kurie neįeina į čempionatus, lenktynes taurei ir premijai laimėti, gali būti priskiriami tik draugiškoms lenktynėms.

4. Siekdamas gauti pritarimą rengti lenktynes, kalbant net apie lenktynių taurei ar premijai laimėti rengimą, kiekvienas organizatorius, kuris rengia vieną iš šių renginių, susijusių su tam tikromis lenktynėmis taurei ar premijai laimėti, turi atitikti Nacionaliniuose motociklų lenktynių nuostatuose arba ETHEAM taisyklėse nustatytas sąlygas. Pagaliau yra savaime suprantama, kad tuo atveju, kai vykstant sporto sezonui organizatorius prašo paskelbti papildomas lenktynes, prašomų lenktynių datos neturi sutapti su jau numatytųjų datomis, ir tai – tiek lenktynininkų, tiek organizatorių labui. Dėl šios priežasties lenktynių, kurios turėtų būti surengtos per 2001 m. sporto sezoną, programa turi būti pateikta ELPA ir ETHEAM ne vėliau kaip 2000 m. rugsėjo 15 dieną. Atsižvelgiant į šias aplinkybes, ETHEAM, remdamasi nacionalinėmis nuostatomis, susijusiomis su šių metų motociklų lenktynėmis, pasirengusi su Jumis aptarti galimybę skelbti lenktynes taurei ar premijai laimėti ir laukia Jūsų lenktynių, kurios turėtų būti surengtos per 2001 m. sporto sezoną, programos, kad jas būtų galima įtraukti į metinę programą. Jūsų programa turi būti pateikta ETHEAM (ELPA) ne vėliau kaip 2000 m. rugsėjo 15 dieną.“

18. 2000 m. liepos 26 d. MOTOE paprašė Viešosios tvarkos ministerijos pateikti informacijos, kas buvo nuspręsta dėl jos prašymo suteikti leidimą. 2000 m. rugpjūčio 7 d. minėta ministerija MOTOE atsakė, kad kol kas ELPA arba ETHEAM nepateikė reikiamo pritarimo.

19. Vėliau MOTOE pareiškė *Dioikitiko Protodikeio Athinon*⁸ ieškinį dėl penkių milijonų GRD⁹ žalos atlyginimo. Dėl – jos

manymu, neteisėto – implicitinio atmetimo suteikti prašomą leidimą surengti motociklų varžybas ji patyrė neturtinę žalą, nes nukentėjo jos reputacija ir ji prarado savo narių, Graikijos motociklininkų ir visų žiūrovų pasitikėjimą. MOTOE tvirtino, kad Kelių kodekso 49 straipsnis prieštarauja Graikijos konstitucijoje įtvirtintam administracinių institucijų nešališkumo principui, taip pat EB 82 ir 86 straipsniams. ELPA įstojo į šią bylą palaikyti Graikijos valstybės reikalavimus.

20. Pirmojoje instancijoje MOTOE ieškiny buvo atmestas dėl to, kad leidimas negalėtų būti suteiktas neturint reikalingo pritarimo Kelių kodekso 49 straipsnio prasme. Be to, Kelių kodekso 49 straipsnis neprieštarauja nei Graikijos konstitucijai, nei Bendrijos teisei.

21. Dėl pirmosios instancijos sprendimo MOTOE pateikė apeliacinį skundą *Dioikitiko Efeteio Athinon*¹⁰, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

8 – Atėnų administracinis teismas.

9 – Pagal oficialų euro perskaičiavimo kursą (1 EUR = 340,750 GRD) tai atitinka 14 673,51 EUR sumą.

10 – Atėnų apeliacinis administracinis teismas.

IV — Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

22. 2006 m. lapkričio 21 d. Sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2007 m. vasario 5 d., *Dioikitiko Efeteio Athinon* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos du prejudicinius klausimus:

1. Ar EB 82 ir 86 straipsniai turi būti aiškunami taip, kad jie taip pat apima juridinio asmens, kuris yra nacionalinis (TMF) atstovas ir vykdo anksčiau nurodytą ekonominę veiklą, sudarydamas finansinio rėmimo, reklamos ir draudimo sutartis sporto renginiams motorinių transporto priemonių sektoriuje, veiklą?
2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar minėtus EB sutarties straipsnius atitinka Įstatymo Nr. 2696/1999 49 straipsnis, kuris, siekiant gauti nacionalinės kompetentingos valdžios institucijos (šiuo atveju – Viešosios tvarkos ministerijos) leidimą rengti motorinių transporto priemonių lenktynes, minėtam juridiniam asmeniui suteikia įgaliojimus pritarti lenktynėms, nenustatant šių įgaliojimų vykdymo ribų, įpareigojimų ir kontrolės?

23. Vykstant procesui Teisingumo Teisme, rašytinius ir žodinius paaškinimus pateikė Graikijos vyriausybė ir Europos Bendrijų Komisija. MOTEO pateikė tik pastabas žodžiu.

V — Vertinimas*A — Pirminė pastaba*

24. Sportas nėra išbrauktas iš EB sutarties taikymo srities. Tai pripažinta ir politiniu lygiu, ir Bendrijos teismų praktikoje.

25. *Politiniu lygiu*, pavyzdžiui, vyriausybių konferencijos dėl Amsterdamo sutarties (1997 m.) „Deklaracijoje dėl sporto“¹¹ Europos Sąjungos institucijų prašoma konsultuotis su sporto federacijomis nagrinėjant svarbius, su sportu susijusius klausimus ir itin daug dėmesio kreipti į konkrečius mėgėjų sportui būdingus ypatumus. Panaši deklaracija pridėta prie Nicos Europos Vadovų Tarybos (2000 m.) pirmininkavimo

¹¹ — Prie 1997 m. spalio 2 d. pasirašytos Amsterdamo sutarties Baigiamojo akto pridėta Deklaracija Nr. 29 (OL C 340, p. 136).

išvadų¹². Be to, pernai Komisija pateikė „Baltąją knygą dėl sporto“, kurioje ji, be kita ko, nagrinėja ES teisės aktų poveikį sporto sričiai ir pabrėžia *acquis communautaire* galiojimą sportui¹³.

26. Tokios deklaracijos ir iniciatyvos aiškiai parodo, kad sporto sritis nėra visiškai pašalinta iš Europos Sąjungos arba Europos Bendrijos veiklos sričių. Be to, įsigaliojus Lisabonos sutarčiai¹⁴, sporto veikla bus netgi akivaizdžiai įtraukta į pirminę ES teisę¹⁵.

27. Bendrijos teismų nusistovėjusioje praktikoje pripažįstama¹⁶, kad bet kuriuo atveju Bendrijos teisė reglamentuoja sporto veiklą tiek, kiek ji yra ekonominė veikla

EB 2 straipsnio prasme¹⁷. Iš pradžių teismų praktikoje dominavo pagrindinių laisvųjų poveikis sporto veiklai¹⁸, o EB sutarties konkurencijos taisyklės pradėtos akivaizdžiai nagrinėti neseniai¹⁹. Taip yra ir šioje byloje, kurioje Teisingumas Teismas privalo išaiškinti EB 82 ir 86 straipsnius.

28. Pirmasis prejudicinis klausimas susijęs su EB 82 ir 86 straipsnių taikymu pelno nesiekiančiam subjektui, koks yra ELPA, o antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas atkreipia dėmesį į dvigubą vaidmenį, kurį turi ELPA kaip subjektas, viena vertus, dalyvaujantis

12 — „Deklaracija dėl sporto specifinių savybių, į kurias reikėtų atsižvelgti įgyvendinant bendras politikos kryptis, ir jo socialinės funkcijos Europoje“, Nicos Europos Vadovų Taryba (2000 m. gruodžio 7 d., 8 d. ir 9 d. Dežember 2000), pirmininkavimo išvados (52 punktas ir IV priedas, žr. pirmiausia šioje išvadoje esančios deklaracijos 1, 7 ir 17 punktus).

13 — COM(2007) 391, galutinis, žr. pirmiausia ten esantį įvadą (p. 2) ir 4.1 skyrių (p. 14 ir paskesni); žr., be to, 2007 m. liepos 11 d. prie Baltosios knygos dėl sporto pridėdamo Komisijos tarnybų darbo dokumento *Commission Staff Working Document – The EU and Sport: Background and Context* 3.4 ir 4 skyrius (SEC(2007) 935). Baltąją knygą ir darbo dokumentą galima rasti internete šiuo adresu: http://ec.europa.eu/sport/index_en.html (paskutinį kartą žiūrėta 2008 m. sausio 10 dieną).

14 — Lisabonos sutartis, iš dalies keičianti Europos Sąjungos sutartį ir Europos Bendrijos steigimo sutartį, pasirašyta Lisabonoje, 2007 m. gruodžio 13 d. (OL C 306, p. 1).

15 — Žr. pirmiausia būsimos Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 6 straipsnio e punktą ir 165 straipsnį pagal naują numeraciją; ta pačia prasme 2004 m. spalio 29 d. Romoje pasirašytos Sutarties dėl Konstitucijos Europai I-17 straipsnio e punktą ir III-282 straipsnis (OL C 310, p. 1).

16 — 2006 m. liepos 18 d. Sprendimas *Meca-Medina* (C-519/04 P, Rink. p. I-6991, 22 punktas ir jame nurodyta teismų praktika).

17 — Ši teismų praktika iki šiol neprarado savo reikšmės tiek, kiek tai susiję su klasikinių EB sutarties pagrindinių teisių taikymo srities nustatymu arba – kaip šiuo atveju – su EB sutarties konkurencijos taisyklių taikymo srities nustatymu. Bendrai paėmus, vis dėlto reikia prisiminti, kad šios teismų praktikos pradininkai yra dar iš tų laikų, kai Bendrija iš esmės buvo ekonominė bendrija. Dėl Sąjungos pilietybės įvedimo ir daugelio naujų politikos krypčių, ypač švietimo ir jaunimo srityje, įdiegimo EB sutartyje šiuo metu taip pat yra neekonominii sąsajų, susijusių su sportu. Vėliausiai nuo Lisabonos sutarties įsigaliojimo nekils daugiau abejonų dėl to, kad sporto svarba Bendrijos teisei pranoksta jo ekonominius aspektus; tai rodo aplinkybė, kad sportas minimas būsimos Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo XII antraštinėje dalyje „Švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas“.

18 — Dėl pagrindinių EB sutarties teisių žr. 1974 m. gruodžio 12 d. Sprendimą *Walrave ir Koch* (36/74, Rink. p. 1405); 1976 m. liepos 14 d. Sprendimą *Donà* (13/76, Rink. p. 1333); 1995 m. gruodžio 15 d. Sprendimą *Bosman* (C-415/93, Rink. p. I-4921); 2000 m. balandžio 11 d. Sprendimą *Deliège* (C-51/96 ir C-191/97, Rink. p. I-2549) ir 2000 m. balandžio 13 d. Sprendimą *Lehtonen ir Castors Braine* (C-176/96, Rink. p. I-2681); dėl atitinkamų Asociacijos susitarimo nuostatų žr., be to, 2003 m. gegužės 8 d. Sprendimą *Deutscher Handballbund* (C-438/00, Rink. p. I-4135) ir 2005 m. balandžio 12 d. Sprendimą *Simutenkov* (C-265/03, Rink. p. I-2579).

19 — Žr. 16 išnašoje minėtą sprendimą *Meca-Medina*, be to, 2005 m. sausio 26 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimą *Piau prieš Komisiją* (T-193/02, Rink. p. II-209, patvirtintą 2006 m. vasario 23 d. Teisingumo Teismo nutartimi *Piau prieš Komisiją*, C-171/05 P, Rink. p. I-37). Jau anksčiau keli Teisingumo Teismo generaliniai advokatai atkreipė dėmesį į šias problemas, žr. pirmiausia 1995 m. gruodžio 20 d. Generalinio advokato C. O. Lenz išvadą byloje *Bosman* (253–286 punktai); 1999 m. kovo 18 d. Generalinio advokato G. Cosmas išvadą byloje *Deliège* (103–114 punktai) ir 1999 m. birželio 23 d. Generalinio advokato S. Alberi išvadą byloje *Lehtonen ir Castors Braine* (101–114 punktai); atitinkamai 18 išnašoje nurodytas bylas.

priimant valstybinį sprendimą leisti surengti motociklų lenktynes ir, kita vertus, pats rengiantis tokias lenktynes.

suteikė minėtai asociacijai specialias arba išimtines teises (šiuo klausimu žr. 3 skyrių).

B — EB 82 ir 86 straipsnių taikymas (pirmasis prejudicinis klausimas)

29. Savo pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar pelno nesiekiančios asociacijos veikla patenka į EB 82 ir 86 straipsnių taikymo sritį, jei ši asociacija ne tik turi išimtinę teisę dalyvauti priimant administracinį sprendimą leisti rengti motociklų lenktynes, bet ir pati rengia tokias lenktynes ir kartu sudaro finansinio rėmimo, reklamos ir draudimo sutartis.

30. Bendrijos konkurencijos teisė taikoma įmonių veiklai²⁰. Tai yra pagrindinė EB 82 ir 86 straipsnių taikymo sąlyga dėl to, kad nagrinėjama asociacija yra laikoma įmone EB sutartyje įtvirtintų konkurencijos taisyklių prasme (šiuo klausimu žr. 1 punktą). Be to, EB 82 straipsnio taikymas reikalauja, kad minėta asociacija užimtų dominuojančią padėtį rinkoje ir kad egzistuočių galimybė daryti poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai (šiuo klausimu žr. 2 punktą). Pagaliau, kalbant apie EB 86 straipsnio 1 dalies taikymą, reikia dar nustatyti, ar valstybė

1. Įmonės sąvoka pagal EB konkurencijos teisę

31. Įmonės sąvoka konkurencijos teisėje turi būti suprantama funkcinė prasme: ji apima bet kokią ekonominę veiklą vykdančią subjektą, neatsižvelgiant į jo teisinį statutą ir finansavimo būdus²¹. Subjektas, nevykdantis ekonominės veiklos, nėra įmonė konkurencijos teisės prasme²².

32. Ekonominė („įmonės“) veikla laikoma bet kokia veikla, kai konkrečioje rinkoje siūlomos prekės ar paslaugos²³. Nors galutinis ELPA veiklos įvertinimas priklauso nacionaliniam teismui, prejudicinio sprendimo priėmimo procedūroje Teisingumo Teismas jam gali

20 — 2007 m. gruodžio 11 d. Sprendimas *Ente Tabacchi Italiani ir kt.* (C-280/06, dar nepaskelbtas Rinkinyje, 38 punktą).

21 — Žr., be kitų, 1991 m. balandžio 23 d. Sprendimą *Höfner ir Elser* (C-41/90, Rink. p. I-1979, 21 punktą); 2004 m. kovo 16 d. Sprendimą *AOK Bundesverband ir kt.* (C-264/01, C-306/01, C-354/01 ir C-355/01, Rink. p. I-2493, 46 punktą); 2006 m. sausio 10 d. Sprendimą *Cassa di Risparmio di Firenze* (C-222/04, Rink. p. I-289, 107 punktą); 2006 m. kovo 23 d. Sprendimą *Enirisorse* (C-237/04, Rink. p. I-2843, 28 punktą) ir sprendimą *Ente Tabacchi Italiani ir kt.* (nurodyta 20 išnašoje, 38 punktą).

22 — 2002 m. vasario 19 d. Sprendimas *Wouters* (C-309/99, Rink. p. I-1577, 112 punktą).

23 — 1998 m. birželio 18 d. Sprendimas *Komisija prieš Italiją* (C-35/96, Rink. p. I-3851, 36 punktą); 2000 m. gruodžio 12 d. Sprendimas *Pavlov ir kt.* (C-180/98–C-184/98, Rink. p. I-6451, 75 punktą); 2001 m. spalio 25 d. Sprendimas *Ambulanz Glöckner* (C-475/99, Rink. p. I-8089, 19 punktą); sprendimas *Cassa di Risparmio di Firenze* (nurodyta 21 išnašoje, 108 punktą) ir sprendimas *Enirisorse* (nurodyta 21 išnašoje, 29 punktą).

pateikti visas naudingas nuorodas, kurios pastarajam padėtų priimant sprendimą²⁴.

33. Tokia asociacija, kokia yra ELPA teikia paslaugas dviem atžvilgiais: pirma, ELPA, bendradarbiaudamas su jo paties šiam tikslui sudaryta komisija ETHEAM²⁵, *organizuoja* Graikijoje motociklų lenktynes. Antra, remiantis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nurodyta informacija, ELPA šias motociklų lenktynes *siūlo rinkai*, sudarydamas arba bet kuriuo atveju tarpininkaudamas sudarant finansinio rėmimo, reklamos ir draudimo sutartis.

34. Abi veiklos rūšys – motociklų lenktynių organizavimas ir jų siūlymas rinkai – sudaro atskiras rinkas, neatsižvelgiant į tai, ar atitinkamas paslaugas teikia tik ELPA kaip monopolininkas, ar tokias paslaugas siūlo ir kiti subjektai, pavyzdžiui, MOTOE. Todėl ELPA paslaugos, susijusios su motociklų lenktynių *organizavimu*, turi paklausą tarp dalyvaujančių motociklininkų arba klubų ir taip pat yra apmokamos. Kalbant apie motociklų lenktynių *siūlymą rinkai*, atitinkami finansiniai rėmėjai, reklamos partneriai ir draudikai naudojami ELPA paslaugomis. Nepaisant to, motociklininkų lenktynės, kaip buvo nustatyta teismo posėdyje, siūlomos rinkai taip pat parduodant įėjimo bilietus į renginio vietą,

be to, prireikus parduodant transliavimo per televiziją teises.

35. Graikijos vyriausybė iš tiesų ginčija teiginį, kad šiuo metu ELPA vis dar pati *organizuoja* motociklų lenktynes. Tačiau šiuo klausimu pakanka nurodyti, kad Teisingumo Teismas turi atsižvelgti į prašyme priimti prejudicinį sprendimą nurodytą faktinį ir teisinį prejudicinių klausimų kontekstą²⁶. Sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą aiškiai nurodoma, kad ELPA pats organizuoja motociklų lenktynes. Be to, kaip buvo nustatyta teismo posėdyje, ELPA, atrodo, bet kuriuo atveju remia tam tikrus motociklininkų klubus organizuojant jų motociklų varžybas ir kartais net padeda rengti tokias lenktynes. Nepažeidžiant išvadų, kurias šiuo atžvilgiu turi padaryti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, tai reiškia, kad ELPA ir toliau veikia motociklų lenktynių organizavimo sektoriuje. Be to, vykstant procesui Teisingumo Teisme, nebuvo ginčijama ELPA veikla, susijusi su motociklų lenktynių *siūlymu rinkai*.

36. Iš viso to, kas pasakyta, galima daryti prielaidą, kad ELPA asociacijos veikla yra ekonominė ir todėl ji laikytina įmone.

37. Kaip nurodysiu toliau, įmonės statusui netrukdo tai, kad ELPA teikiamos paslaugos susijusios su sporto veikla, kad ELPA yra pelno nesiekianti asociacija ir veikia kaip

24 — Ta pačia prasme sprendimas *Enirisorse* (nurodyta 21 išnašoje, 30 punktą).

25 — Kadangi ELPA pats įsteigė ETHEAM šiam tikslui, tai ETHEAM veikla turi būti priskirta ELPA (šiuo klausimu žr. sprendimą *Cassa di Risparmio di Firenze*, nurodyta 21 išnašoje, 110 ir paskesni punktai).

26 — 2004 m. balandžio 29 d. Sprendimas *Orfanopoulos ir Oliveri* (C-482/01 ir C-493/01, Rink. p. I-5257, 42 punktą); 2005 m. birželio 30 d. Sprendimas *Tod's* (C-28/04, Rink. p. I-5781, 14 punktą) ir 2006 m. sausio 12 d. Sprendimas *Turn- und Sportunion Waldburg* (C-246/04, Rink. p. I-589, 21 punktą).

tokia, taip pat tai, kad ELPA dalyvauja išduodant administracinį leidimą rengti motociklų lenktynes.

— Su sporto veikla susijusios paslaugos

38. Tai, kad nagrinėjamos paslaugos susijusios su sporto veikla, netrukdo jas priskirti ekonominei veiklai ir taikyti EB sutarties konkurencijos taisykles²⁷. Šiais laikais sportas, išskyrus jo didelę socialinę svarbą²⁸, turi taip pat pastebimą ekonominį mastą. Todėl, atsižvelgiant į konkurencijos taisyklių taikymą, reikia nagrinėti kiekvieną konkrečią sporto veiklą, siekiant nustatyti, ar ji yra ekonominė²⁹.

39. Šiuo atžvilgiu sporto renginio organizatorius gali užsiimti ekonomine veikla, nesvarbu, ar renginyje dalyvaujantys sportininkai užsiima profesionaliuoju, ar tik mėgėjų sportu, taigi ar jie vykdo ekonominę veiklą, ar ne. Priešingai nei tvirtina Graikijos vyriausybė, tai nesusiję su motociklų lenktynėse dalyvaujančių sportininkų vykdoma

veikla. Atvirkščiai, siekiant įvertinti, ar tokia asociacija kaip ELPA turi įmonės statusą, tik jos pačios vykdoma veikla yra lemiamą.

40. Jeigu sporto renginiai organizuojami taip, kad dalyviai arba bet kuriuo atveju žiūrovai už juos turi mokėti mokestį, vadinasi, tokių renginių organizavimas yra ekonominė veikla. Be to, jeigu dėl sporto renginio sudaromos finansinio rėmimo, reklamos ir draudimo sutartys, toks atitinkamo renginio siūlymas rinkai taip pat yra ekonominė veikla. Šiuo atžvilgiu sporto renginio organizatoriaus padėtis neturi būti vertinama kitaip nei sportininkų naudojamos sporto aprangos ir inventoriaus gamintojo arba pardavėjo; pastarasis taip pat užsiima ekonomine veikla, nesvarbu, ar atitinkami sportininkai yra profesionalai, ar mėgėjai.

— Pelno nesiekimas

41. Tai, kad subjektas, kaip antai ELPA, turi pelno nesiekiančios asociacijos statusą, t. y. veikia nesiekdamas pelno, nėra kliūtis daryti prielaidos, jog jis užsiima ekonomine veikla ir turi su tuo susijusį įmonės statusą. Taip pat ir tokie subjektai, teikdami paslaugas rinkoje, gali konkuruoti su kitais ūkio subjektais³⁰, nesvarbu, ar pastarieji veikia kaip pelno nesiekiantys subjektai, ar vis dėlto jie vykdo komercinę veiklą.

27 — Taip pat žr. šios išvados 24–27 punktus.

28 — Sprendimai *Bosman* (106 punktas); *Deliège* (41 punktas) ir *Lehtonen ir Castors Braine* (32 punktas), atitinkamai nurodyti 18 išnašoje; be to, žr. Baltąją knygą dėl sporto (minėta 13 išnašoje), kurios 2 skyriuje kalbama apie visuomeninį sporto vaidmenį.

29 — Tai, kad reikia išnagrinėti kiekvieną konkrečią veiklą, taip pat matyti iš sprendimo *Meca-Medina* (minėtas 16 išnašoje, 28–31 punktai).

30 — 1995 m. lapkričio 16 d. Sprendimas *Fédération française des sociétés d'assurance ir kt.* (C-244/94, Rink. p. I-4013, 17 ir 18 punktai); 1999 m. rugsėjo 21 d. Sprendimas *Albany* (C-67/96, Rink. p. I-5751, 84–87 punktai) ir sprendimas *Cassa di Risparmio di Firenze* (minėtas 21 išnašoje, 123 punktas).

42. Tai ypač akivaizdžiai matyti iš nagrinėjamos bylos, kurioje dvi Graikijos pelno nesiekiančios asociacijos – ELPA ir MOTOE – užsibrėžė sau tikslą organizuoti Graikijoje motociklų lenktynes ir jas siūlyti rinkai. Pagaliau tokių subjektų sėkmę lemia tai, kad jie, siūlydami savo paslaugas, kiekvieną kartą gali įsitvirtinti rinkoje kitų paslaugų teikėjų atžvilgiu ir užtikrinti savo veiklos finansavimą.

43. Teisinga, kad subjektas negali būti pripažintas įmone tuo atveju, jeigu jis apsiriboja vien socialine arba bendrąjį interesą tenkinančia veikla, kuri nėra vykdoma rinkoje konkuruojant su kitais ūkio subjektais³¹. EB sutarties konkurencijos teisės normos netaikomos veiklai, kuri dėl savo pobūdžio, jai taikomų taisyklių ar dalyko nepatenka į ekonominės veiklos sritį³².

44. Tačiau jeigu suinteresuotasis subjektas savo paslaugas pradeda siūlyti rinkai³³, jo veikla praranda vien socialinės arba bendrąjį interesą tenkinančios veiklos pobūdį; vien aplinkybės, kad subjektas tebeturi bendrojo intereso tikslą – ELPA atveju sportinės veiklos rėmimą – ir, be to, veikia nesiekdamas pelno, nebepakanka, siekiant paneigti

šio subjekto kaip įmonės statusą konkurencijos teisės prasme³⁴.

45. Graikijos vyriausybė prieštarauja tvirtindama, kad ELPA pajamų užteko tik padengti išlaidas. Tačiau tai nėra kliūtis daryti prielaidą apie ekonominę veiklą. Įmonės statusas nepriklauso nuo subjekto dydžio arba jo komercinės sėkmės apimtys³⁵.

46. Taigi, bendrai paėmus, tokia asociacija, kokia yra ELPA, kuri siūlo rinkai savo paslaugas motociklų lenktynių srityje, turi būti laikoma įmone, nepaisant to, kad ji nesiekia pelno.

47. Beje, reikėtų pažymėti, kad tokia asociacija, kokia yra ELPA, jokiu būdu nepanaši į įstatymu reglamentuojamas socialinio draudimo įstaigas, kurias savo keliuose sprendimuose Teisingumo Teismas atsisakė pripažinti kaip turinčias įmonės statusą³⁶. Jų veikla, nepaisant socialinių tikslų ir pelno nesiekimo, priklausė valstybinio reguliavimo sferai, kurioje nustatytos tam tikros

31 — Sprendimas *Cassa di Risparmio di Firenze* (minėtas 21 išnašoje, 120 ir 121 punktai).

32 — Sprendimas *Wouters* (minėtas 22 išnašoje, 57 punktas).

33 — Dėl sąvokos „siūlymas rinkai“ žr. šios išvados 33 ir 34 punktus.

34 — Dėl socialinio tikslo žr. sprendimą *Pavlov* (minėtas 23 išnašoje, 118 punktas); 2002 m. sausio 22 d. Sprendimą *Cisal* (C-218/00, Rink. p. I-691, 37 punktas) ir sprendimą *Cassa di Risparmio di Firenze* (minėtas 21 išnašoje, 124 punktas); sprendimas *Enirisorse* (minėtas 21 išnašoje, 34 punktas); dėl pelno nesiekimo žr. 1980 m. spalio 29 d. Sprendimą *van Landewyck ir kt. prieš Komisiją* (209/78–215/78 ir 218/78, Rink. p. 3125, 88 punktas); sprendimą *Fédération française des sociétés d'assurance ir kt.* (minėtas 30 išnašoje, 21 punktas); sprendimus *Albany* (minėtas 30 išnašoje, 85 punktas); *Pavlov* (minėtas 23 išnašoje, 117 punktas); *Cassa di Risparmio di Firenze* (minėtas 21 išnašoje, 123 punktas) ir 2007 m. lapkričio 29 d. Sprendimą *Komisija prieš Italiją* (C-119/06, dar nepaskelbtas Rinkinyje, 37 punktas).

35 — Generalinio advokato C. O. Lenz išvada byloje *Bosman* (minėta 18 išnašoje, 255 punktas).

36 — 1993 m. vasario 17 d. Sprendimas *Poucet ir Pistre* (C-59/91 ir C-160/91, Rink. p. I-637); sprendimai *Cisal* (minėtas 34 išnašoje) ir *AOK Bundesverband* (minėtas 21 išnašoje).

solidarumo pareigos; atitinkamas subjektas jau nebegalėjo daryti didelės įtakos paslaugų, kurias jis privalėjo teikti, mastui ir sumų, kurias jis gavo, dydžiui³⁷. Remiantis Teisingumo Teismui pateikta informacija panašaus pobūdžio valstybinis reguliavimas nebuvo nustatytas ELPA; bylos medžiagoje taip pat nėra jokių duomenų, patvirtinančių, kad valstybė riboja ELPA veikimo laisvę, pastarajam nustatant paslaugas ir prireikus mokėtiną mokestį už jas.

— Dalyvavimas suteikiant administracinį leidimą rengti motociklų lenktynes

48. Galiausiai daryti prielaidą apie ekonominę veiklą netrukdo tai, kad pagal Kelių kodekso 49 straipsnį ELPA, be jau minėto motociklų lenktynių organizavimo ir jų siūlymo rinkai, taip pat dalyvauja suteikiant administracinį leidimą rengti tokias lenktynes.

49. Viešosios valdžios prerogatyvų vykdymas nepatenka į EB sutarties konkurencijos nuostatų taikymo sritį, o subjektas, vykdamas viešosios valdžios prerogatyvas, nėra laikomas įmone konkurencijos teisės prasme³⁸. Tačiau veiklos, kylančios iš

viešosios valdžios prerogatyvų vykdymo, ar ekonominės veiklos kvalifikavimas turi būti atliekamas atskirai dėl kiekvienos atitinkamo subjekto vykdomos veiklos dalies³⁹. Taigi suinteresuotasis subjektas gali veikti iš dalies kaip viešosios valdžios institucija ir iš dalies kaip vykdamas ekonominę veiklą.

50. Būtent taip yra asociacijos, kaip antai ELPA, atveju, kuri, viena vertus, dalyvauja priimant sprendimą dėl administracinio leidimo rengti motociklų lenktynes ir, kita vertus, pati tokias lenktynes organizuoja ir siūlo jas rinkai: jeigu tokį ELPA dalyvavimą suteikiant administracinį leidimą rengti motociklų lenktynes ir būtų galima priskirti viešosios valdžios vykdomos veiklos sričiai, vis dėlto tai neturėtų jokios įtakos šios asociacijos kaip įmonės statusui, t. y. tiek, kiek ši asociacija pati organizuoja motociklų lenktynes ir siūlo jas rinkai.

— Tarpinė išvada

51. Atsižvelgiant į pateiktus argumentus, tokia asociacija, kokia yra ELPA, turi būti laikoma įmone EB sutarties konkurencijos nuostatų prasme.

37 — Sprendimai *Poucet ir Pistre* (minėtas 36 išnašoje, 18 ir 19 punktai); *Cisal* (minėtas 34 išnašoje, 45 punktas) ir *AOK Bundesverband* (minėtas 21 išnašoje, ypač 47 ir 49 punktai).

38 — 1994 m. sausio 19 d. Sprendimas *SAT Fluggesellschaft* (C-364/92, Rink. p. I-43, 30 ir 31 punktai); 1997 m. kovo 18 d. Sprendimas *Cali* (C-343/95, Rink. p. I-1547, 22 ir 23 punktai) ir sprendimas *Wouters* (minėtas 22 išnašoje, 57 punktas).

39 — Šia prasme žr. 1987 m. birželio 16 d. Sprendimą *Komisija prieš Italiją* (118/85, Rink. p. 2599, 7 punktas); sprendimą *Cali* (minėtas 38 išnašoje, 16 ir 18 punktai) ir 2002 m. spalio 24 d. Sprendimą *Aéroports de Paris prieš Komisiją* (C-82/01 P, Rink. p. I-9297, 74 ir 75 punktai, antrasis sakinytis); be to, 2004 m. spalio 28 d. Išvada byloje *Viacom Outdoor* (C-134/03, Rink. p. I-1167, 72 punktas).

2. Dominuojanti padėtis rinkoje ir poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai EB 82 straipsnio prasme

52. EB 82 straipsnio taikymas ELPA asociacijai, nepaisant ką tik aptarto įmonės statuso, reikalauja, kad ši asociacija užimtų dominuojančią padėtį rinkoje ir kad egzistuočių galimybė daryti poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai.

53. Nors Teisingumo Teismas pats nevergina pagrindinio ginčo faktinių aplinkybių, jis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, atsižvelgdamas į šių faktinių aplinkybių ypatumus, gali suteikti visas naudingas nuorodas, kurios palengvintų priimti sprendimą pagrindinėje byloje. Atsižvelgiant į tai, toliau reikėtų pabrėžti šiuos argumentus.

a) Atitinkamų rinkų apibrėžimas, didelė bendrosios rinkos dalis

54. Prieš nustatant, ar egzistuoja dominuojanti padėtis rinkoje, pirmiausia reikia apibrėžti atitinkamas rinkas.

55. Kalbant apie atitinkamas paslaugų rinkas, reikia priminti, kad ELPA teikia paslaugas motociklų sporto srityje dviem atžvilgiais: pirma, ELPA, bendradarbiaudama su ETHEAM, *organizuoja* Graikijoje motociklų lenktynes. Antra, remiantis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių

teismo nurodyta informacija, šias motociklų lenktynes ELPA *siūlo rinkai*, sudarydamas finansinio rėmimo, reklamos ir draudimo sutartis. Šios dvi paslaugų rūšys nėra būtina susijusios, taip pat jos nepakeičia viena kitos. Todėl sporto renginių organizavimą ir jų siūlymą rinkai reikia priskirti dviem atskirioms atitinkamoms paslaugų rinkoms.

56. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės nustatyti, ar atitinkamos rinkos apsiriboja tik *motociklų lenktynių* organizavimu arba jų siūlymu rinkai, ar jos taip pat apima kitus renginius motorinių transporto priemonių sektoriuje, galbūt net bet kokius sporto renginius.

57. Geografiniu požiūriu reikia pažymėti, kad ELPA minėtas paslaugas teikia Graikijoje. Šios valstybės narės teritoriją reikia vertinti kaip atitinkamą geografinę rinką, be to, ją taip pat galima laikyti didele bendrosios rinkos dalimi⁴⁰.

40 – 1991 m. birželio 18 d. Teisingumo Teismo sprendimas *ERT* (C-260/89, Rink. p. I-2925, 31 punktas); 1998 m. birželio 25 d. Sprendimas *Dusseldorp ir kt.* (C-203/96, Rink. p. I-4075, 60 punktas); 2003 m. gegužės 22 d. Sprendimas *Connect Austria* (C-462/99, Rink. p. I-5197, 79 punktas) ir 1999 m. spalio 7 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas *Irish Sugar prieš Komisiją* (T-228/97, Rink. p. II-2969, 99 punktas). Net tam tikrose valstybių narių teritorijose gali būti didelė bendrosios rinkos dalis; žr. sprendimą *Ambulanz Glöckner* (minėtas 23 išnašoje, 38 punktas).

b) Dominuojanti padėtis rinkoje

58. Dominuojanti padėtis rinkoje reiškia, kad įmonė yra tiek ekonomiškai pajėgi, kad gali sudaryti kliūčių veiksmingai konkurencijai atitinkamoje rinkoje, galėdama veikti pakankamai nepriklausomai nuo savo konkurentų, klientų ir pagaliau vartotojų⁴¹.

59. Jeigu paaiškėtų, kad ELPA organizuoja (padeda organizuoti) Graikijoje visas motociklų lenktynes arba didžiąją jų dalį – reikalingas išvadas šiuo klausimu turi pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, – reiktų daryti išvadą, kad ELPA užima dominuojančią padėtį rinkoje. Tas pats yra su tokių motociklų lenktynių siūlymu rinkai.

60. Tačiau visai tai, kas nurodyta, gali būti su sąlyga, kad atitinkama paslaugų rinka kiekvieną kartą apsiriboja *motociklų lenktynėmis* ir neapima kitų sporto renginių organizavimo arba jų siūlymo rinkai⁴². Kuo daugiau įvairių sporto renginių apima atitinkamos paslaugų rinkos, tuo mažiau tikimybės, kad ELPA galėtų užimti dominuojančią padėtį šiose rinkose.

41 — 1978 m. vasario 14 d. Sprendimas *United Brands prieš Komisiją* (27/76, Rink. p. 207, 65 punktas); 1979 m. vasario 13 d. Sprendimas *Hoffmann-La Roche prieš Komisiją* (85/76, Rink. p. 461, 38 punktas); 1983 m. lapkričio 9 d. Sprendimas *Michelin prieš Komisiją* (322/81, Rink. p. 3461, 30 punktas) ir 2000 m. kovo 16 d. Sprendimas *Compagnie maritime belge transports ir kt. prieš Komisiją* (C-395/96 P ir C-396/96 P, Rink. p. I-1365, 34 punktas).

42 — Šiuo klausimu taip pat žr. šios išvados 56 punktą.

61. Siekiant nurodyti kitus argumentus, preziumuojama, kad ELPA užima dominuojančią padėtį kiekvienoje iš šių dviejų susijusių rinkų.

c) Poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai

62. EB 82 straipsnis draudžia piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi rinkoje tik tiek, kiek tai „gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą“. Ši vadinamoji *tarpvalstybinė išlyga* padeda atriboti nacionalinės konkurencijos teisės ir Bendrijos konkurencijos teisės taikymo sritis⁴³.

63. Toks poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai gali būti daromas tik tuo atveju, jei, atsižvelgiant į objektyvių faktinių ir teisinių aplinkybių visumą, galima pakankamai tiksliai numatyti, jog nagrinėjamas elgesys valstybių narių tarpusavio prekybai gali daryti tiesioginį ar netiesioginį, realų ar potencialų

43 — 1966 m. liepos 13 d. Sprendimas *Consten ir Grundig prieš Komisiją* (56/64 ir 58/64, Rink. p. 322, 389 punktas); 1974 m. kovo 6 d. Sprendimas *Commercial Solvents prieš Komisiją* (6/73 ir 7/73, Rink. p. 223, 31 punktas) ir sprendimas *Ambulanz Glöckner* (minėtas 23 išnašoje, 47 punktas).

poveikį, kuris galėtų kliudyti kurti vientisą valstybių narių rinką⁴⁴.

64. Šiuo požiūriu pakanka to, kad įmonės, užimančios dominuojančią padėtį rinkoje, elgesys *gali* paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą⁴⁵; tačiau vien hipotetinio arba įsivaizduojamo poveikio nepakanka, siekiant pagrįsti EB 82 straipsnio taikymą⁴⁶.

65. Šiame kontekste reikalingas išvadas turi padaryti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į Teisingumo Teismo pateiktas nuorodas⁴⁷, o ypatingas dėmesys turi būti kreipiamas į tris aspektus.

66. Pirma, kaip nurodė Komisija, sporto verslas tampa tarptautiniu verslu. Todėl iš pat pradžių pagrįsta manyti, kad užsienio įmonės galėtų būti suinteresuotos patekti į Graikijos rinką ir joje organizuoti bei siūlyti motociklų lenktynes.

67. Antra, reikia įvertinti, kad tokia asociacija, kaip antai ELPA, dėl jai suteiktos teisės dalyvauti priimant administracinį sprendimą leisti rengti motociklų lenktynes (Kelių kodekso 49 straipsnis) turi galimybę veiksmingai užkirsti kelią kitiems paslaugų teikėjams patekti į Graikijos rinką. Tai, kad vietinis konkurentas MOTOE, negavęs ELPA pritarimo, neturėjo teisės surengti 2000 m. planuotų motociklų lenktynių, gali turėti atgrasomą poveikį ir užsienio paslaugų teikėjams.

68. Trečia, ELPA savo asociacijos nuostatuose numato, kad komercinė reklama motociklų lenktynėse galima tik gavus jo arba jo įgaliotos komisijos ETHEAM pritarimą⁴⁸. Toks motociklų lenktynių siūlymo rinkai apsunkinimas taip pat gali atgrasyti užsienio paslaugų teikėjus patekti į Graikijos rinką. Be to, šitai užsienio finansiniai rėmėjai, reklamos partneriai ir draudimo įmonės gali susilaikyti nuo įsitraukimo į Graikijos motociklų sporto verslą.

69. Apibendrinant reikėtų pastebėti, jog tokiomis aplinkybėmis negalima atmesti prielaidos, kad galimas ELPA piktnaudžiavimas, suteikiant leidimą rengti motociklų lenktynes kitiems paslaugų teikėjams arba siūlant šias motociklų lenktynes rinkai, galėtų paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą.

44 — Sprendimas *Ambulanz Glöckner* (minėtas 23 išnašoje, 48 punktas); taip pat – EB 81 straipsnio atžvilgiu – 1980 m. gruodžio 11 d. Sprendimas *L'Oréal* (31/80, Rink. p. 3775, 18 punktas); 2006 m. liepos 13 d. Sprendimas *Manfredi* (C-295/04, Rink. p. I-6619, 42 punktas); 2006 m. lapkričio 23 d. Sprendimas *Asnef-Equifax* (C-238/05, Rink. p. I-11125, 34 punktas) ir 2007 m. sausio 25 d. Sprendimas *Dalmine prieš Komisiją* (C-407/04 P, Rink. p. I-835, 90 punktas).

45 — Sprendimas *Michelin prieš Komisiją* (minėtas 41 išnašoje, 104 punktas); sprendimas *Höfner ir Elser* (minėtas 21 išnašoje, 32 punktas) ir 1997 m. gruodžio 11 d. Sprendimas *Job Centre* (C-55/96, Rink. p. I-7119, 36 punktas).

46 — Komisijos pranešimas „Gairės dėl Sutarties 81 ir 82 straipsniuose naudojamos poveikio valstybių tarpusavio prekybai sąvokos“ (OL C 101, p. 81, toliau – Komisijos gairės), 43 punktas.

47 — Žr., pavyzdžiui, 44 išnašoje minėtus sprendimus *Manfredi* (47 ir 48 punktai) ir *Asnef-Equifax* (39 ir 40 punktai).

48 — EAKM motociklų sporto taisyklių Nr. 10.7 (žr. šios išvados 10 punktą).

70. Graikijos vyriausybė prieštarauja nurodymams, kad, atsižvelgiant į nedidelį Graikijoje organizuojamų tarptautinių motociklų lenktynių skaičių, galima konkurenciją pažeidžiančio ELPA elgesio tikėtinas poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai yra visiškai nereikšmingas.

71. Iš tiesų, siekiant taikyti EB 82 straipsnį, kaip ir EB 81 straipsnį, reikia nustatyti, kad poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai yra *pastebimas*; kitaip tariant, poveikis neturi būti *tik mažareikšmis*⁴⁹. Tačiau vertinimas, ar poveikis yra pastebimas, ar mažareikšmis, priklauso ne vien nuo kiekybinių, bet ir nuo kokybinių veiksnių; vertinimas negali apsiriboti tik vienu aspektu, pavyzdžiui, rinkos dydžiu; atvirkščiai, vertinimas įprastai priklauso nuo daugelio veiksnių, kurių kiekvienas, atskirai paėmus, nebūtinai yra lemiamas⁵⁰.

72. *Kiekybiniu požiūriu* nepakanka atsižvelgti tik į bendrą atitinkamos paslaugos ir geografinės rinkos dydį. Tam tikrą reikšmę šis bendras dydis gali turėti sprendžiant, ar poveikis daromas didelei bendrosios rinkos

daliai⁵¹. Tačiau sprendžiant, ar galimas poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai yra pastebimas, papildomai reikia atsižvelgti į prekių arba paslaugų, *kurioms daro poveikį* tariamas piktnaudžiavimas, kiekį; tuomet pastarasis kiekis turi būti vertinamas atsižvelgiant į bendrą atitinkamos paslaugos ir geografinės rinkos dydį⁵².

73. Net jeigu Graikijoje, kaip nurodo Graikijos vyriausybė, rengiama palyginti nedaug tarptautinių motociklų lenktynių, jau vien trukdymas organizuoti ir siūlyti rinkai vieną ar keletą papildomų lenktynių, atsižvelgiant į bendrą Graikijos rinkos dydį, gali turėti pastebimą poveikį. Tai galiausiai gali apsunkinti didesnės rinkos, turinčios didesnę apyvartos potencialą, plėtrą.

74. *Kokybiniu požiūriu* vertinimas, ar poveikis pastebimas, priklauso ir nuo dominuojančią padėtį rinkoje užimančios įmonės

49 — 1999 m. sausio 21 d. Sprendimas *Bagnasco ir kt.* (C-215/96 ir C-216/96, Rink. p. I-135, 60 punktas); sprendimas *Ambulanz Glöckner* (minėtas 23 išnašoje, 48 punktas); taip pat — EB 81 straipsnio atžvilgiu — 1971 m. lapkričio 25 d. Sprendimas *Béguélin Import* (22/71, Rink. p. 949, 16 punktas); 1998 m. balandžio 28 d. Sprendimas *Javico* (C-306/96, Rink. p. I-1983, 16 punktas); sprendimas *Manfredi* (minėtas 44 išnašoje, 42 punktas); sprendimas *Asnef-Equifax* (minėtas 44 išnašoje, 34 punktas) ir sprendimas *Dalmine prieš Komisiją* (minėtas 44 išnašoje, 90 punktas).

50 — Sprendimai *Bagnasco* (minėtas 49 išnašoje, 47 punktas); *Manfredi* (minėtas 44 išnašoje, 43 punktas) ir *Asnef-Equifax* (minėtas 44 išnašoje, 35 punktas).

51 — 1975 m. gruodžio 16 d. Sprendimas *Suiker Unie ir kt. prieš Komisiją* (40/73–48/73, 50/73, 54/73–56/73, 111/73, 113/73 ir 114/73, Rink. p. 1663, 371 punktas); 1991 m. gruodžio 10 d. Sprendimas *Merci convenzionali porto di Genova* (C-179/90, Rink. p. I-5889, 15 punktas, antrasis sakinytis) ir 1998 m. vasario 12 d. Sprendimas *Raso ir kt.* (C-163/96, Rink. p. I-533, 26 punktas, antrasis sakinytis). Tačiau tik bendras rinkos dydis jokių būdu nėra svarbiausias kriterijus nustatant, ar kalbama apie didelę bendrosios rinkos dalį. Šiuo atveju, kaip minėta, vien faktas, kad atitinkamų rinkų geografinė teritorija atitinka vienos iš valstybių narių teritoriją, rodo, kad kalbama apie didelę bendrosios rinkos dalį (šiuo klausimu žr. šios išvados 57 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

52 — Sprendimas *Javico* (minėtas 49 išnašoje, 26 punktas). Taip pat žr. Komisijos gaires, kurių 52 punkte, kalbant apie EB 81 straipsnį, kaip lemiami faktoriai įvardijamos užimama rinkos dalis ir susitarime dalyvaujančių įmonių metinė apyvarta, susijusi su susitarimo paveiktomis rinkomis arba prekėmis.

veiksmų pobūdžio⁵³. Į EB 82 straipsnio taikymo sritį patenka visi veiksmai, kurie gali paveikti laisvą prekybą tarp valstybių narių taip, kad būtų pakenkta vientisos rinkos tarp valstybių narių tikslų įgyvendinimui, ypač tie, kuriais atskiriamos nacionalines rinkos arba pakeičiamos konkurencijos sąlygos bendrojoje rinkoje⁵⁴.

75. Bet koks piktnaudžiavimas ELPA suteiktomis teisėmis dalyvauti priimant sprendimą dėl motociklų lenktynių organizavimo ir jų siūlymo rinkai gali prisidėti prie rinkų atskyrimo ir taip sužlugdyti tikslą sukurti Bendrijos vidaus rinką. Be to, kaip teisingai pabrėžia Komisija, jau vien tai, kad dominuojanti padėtis rinkoje egzistuoja visoje valstybės narės teritorijoje, gali prisidėti sustiprinant valstybės rinkos atskyrimą ir taip trukdyti EB sutartimi siekiamai ekonominei skvarbai⁵⁵.

76. Taigi tiek kiekybiniai, tiek kokybiniai aspektai rodo pastebimą poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai.

53 — Šiuo klausimu taip pat žr. Komisijos gaires, 45 punktą.

54 — 1979 m. gegužės 31 d. Sprendimas *Hugin Kassaregister ir Hugin Cash Registers prieš Komisiją* (22/78, Rink. p. 1869, 17 punktas); sprendimas *Ambulanz Glöckner* (minėtas 23 išnašoje, 47 ir 49 punktai); sprendimas *Manfredi* (minėtas 44 išnašoje, 41 punktas); sprendimas *Asnef-Equifax* (minėtas 44 išnašoje, 33 punktas) ir sprendimas *Dalmine prieš Komisiją* (minėtas 44 išnašoje, 89 ir 91 punktai); 1988 m. gegužės 4 d. Sprendimas *Bodson* (30/87, Rink. p. 2479, 24 punktas) ir 1988 m. spalio 5 d. Sprendimas *Alsatef* (247/86, Rink. p. 5987, 11 punktas).

55 — Ta pačia prasme – tik kartelių, kurie veikia visoje valstybės narės teritorijoje, atžvilgiu – žr. 1972 m. spalio 17 d. Sprendimą *Vereeniging van Cementhandelaren prieš Komisiją* (8/72, Rink. p. 977, 29 punktas); sprendimą *Manfredi* (minėtas 44 išnašoje, 45 punktas) ir sprendimą *Asnef-Equifax* (minėtas 44 išnašoje, 37 punktas); taip pat 2006 m. gruodžio 5 d. Sprendimą *Cipolla* (C-94/04, Rink. p. I-11421, 45 punktas).

3. Specialios arba išskirtinės teisės (EB 86 straipsnio 1 dalis)

77. Kadangi toks subjektas, kaip antai ELPA, neginčytinai yra ne viešoji įmonė, o privati asociacija, EB 86 straipsnio 1 dalis galėtų būti taikoma tik tuomet, jeigu Graikijos valstybė šiai asociacijai suteikė specialias arba išimtinės teises.

78. Tokioms specialioms arba išimtinėms teisėms būdinga tai, kad jos kuria ypatingus tam tikros valstybinės institucijos ir privilegijuotos įmonės santykius⁵⁶ bei suteikia įmonei palankesnę padėtį jos konkurentų atžvilgiu.

79. Įtvirtindama Kelių kodekso 49 straipsnyje pritarimo taisyklę, Graikijos valstybė ELPA, kaip oficialiam Tarptautinės motociklininkų federacijos (TMF) atstovui, Graikijoje suteikė teisę dalyvauti priimant sprendimą leisti rengti motociklų lenktynes ir taip leido jai prisidėti vykdant viešąją valdžią. Šitaip ELPA sudaroma palankesnė padėtis kitų potencialių motociklų lenktynių Graikijoje rengėjų atžvilgiu. Taigi ši asociacija naudojasi *specialia teise*. Kadangi pagal Kelių kodekso 49 straipsnį teisė dalyvauti priimant sprendimą suteikta tik ELPA, kartu galima kalbėti apie *išimtinę teisę*⁵⁷.

56 — 1991 m. kovo 19 d. Sprendimas *Prancūzija prieš Komisiją*, „Galinės telekomunikacijos įrangos“ (C-202/88, Rink. p. I-1223, 24 punktas).

57 — Praktiniais sumetimais toliau vartosis tik *išimtinės teisės* sąvoką.

80. Taip ELPA veikla patenka ne tik į EB 82 straipsnio, bet ir į EB 86 straipsnio 1 dalies taikymo sritį.

C — Dvigubo ELPA vaidmens suderinamumas su kartu taikomais EB 86 straipsnio 1 dalimi ir EB 82 straipsniu (antrasis prejudicinis klausimas)

4. Tarpinė išvada

81. Apibendrinant reikia konstatuoti:

82. Atsakius į pirmąjį prejudicinį klausimą, kaip siūliau, teigiamai, taip pat reikia nagrinėti antrąjį prejudicinį klausimą. Šiuo antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar EB 82 ir 86 straipsniai nedraudžia nuostatos, kaip antai Graikijos kelių kodekso 49 straipsnio, pagal kurią pelno nesiekiančiai asociacijai, pačiai rengiančiai motociklų lenktynes ir jas siūlančiai rinkai, taip pat suteikiama išimtinė teisė dalyvauti priimant administracinį sprendimą leisti rengti tokias lenktynes, turint galimybę atsisakyti duoti savo pritarimą, nenustatant šiuo atžvilgiu vykdymo ribų, įpareigojimų ar kontrolės.

Pelno nesiekianti asociacija, kuri ne tik turi išimtinę teisę dalyvauti priimant administracinį sprendimą leisti rengti motociklų lenktynes, bet ir pati tokias lenktynes organizuoja ir šiuo tikslu sudaro finansinio rėmimo, reklamos ir draudimo sutartis, yra įmonė EB 82 ir 86 straipsnių prasme.

83. Iš principo šiuo klausimu reikia įvertinti jau minėtą dvigubą asociacijos, kokia yra ELPA, vaidmenį, atsižvelgiant į Bendrijos teisę, ypač į kartu taikomus EB 86 straipsnio 1 dalį ir EB 82 straipsnį.

1. Kartu taikomų EB 86 straipsnio 1 dalies ir EB 82 straipsnio reikalavimai

Nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į Teisingumo Teismo praktiką dėl EB 82 straipsnio, turi nustatyti, ar ši asociacija užima dominuojančią padėtį rinkoje ir ar piktnaudžiavimas tokia padėtimi galėtų pastebimai paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą.

84. Pagal EB 86 straipsnio 1 dalį įmonėms, kurioms suteikiamos specialios arba išimtinės teisės, valstybės narės nepriima naujų

teisės aktų ir nepalieka galiojančiųjų, prieštaraujančių konkurencijos teisės nuostatom.

85. Šiame kontekste teisės akto sąvoką reikia aiškinti plačiąja prasme. Ši sąvoka taip pat apima tokią teisės normą, koks yra Graikijos kelių kodekso 49 straipsnis⁵⁸.

86. Šiame straipsnyje įtvirtinusi pritarimo taisyklę, Graikijos valstybė suteikia ELPA, kaip oficialiam Tarptautinės motociklininkų federacijos (TMF) atstovui, Graikijoje išimtinę teisę dalyvauti priimant sprendimą leisti rengti motociklų lenktynes.

87. Tokia taisyklė pažeidžia kartu taikomus EB 86 straipsnio 1 dalį ir EB 82 straipsnį, jeigu atitinkama įmonė vien dėl to, kad naudojami jai suteiktomis specialiomis ar išimtinėmis teisėmis, piktnaudžiauja savo dominuojančia padėtimi rinkoje, arba kai dėl šių teisių gali susidaryti situacija, kuriai esant ši įmonė bus priversta taip piktnaudžiauti⁵⁹. Šiuo atveju

58 — Šia prasme, pavyzdžiui, žr. sprendimą *Job Centre* (minėtas 45 išnašoje, 29 punktas).

59 — Sprendimai *Höfner ir Elser* (minėtas 21 išnašoje, 29 punktas); *ERT* (minėtas 40 išnašoje, 37 punktas); *Merci convenzionali porto di Genova* (minėtas 51 išnašoje, 17 punktas); 1994 m. spalio 5 d. Sprendimas *Centre d'insémination de la Crespelle* (C-323/93, Rink. p. I-5077, 18 punktas); sprendimai *Raso* (minėtas 51 išnašoje, 27 ir 28 punktai); *Albany* (minėtas 30 išnašoje, 93 punktas); *Pavlov* (minėtas 23 išnašoje, 127 punktas) ir *Ambulanz Glöckner* (minėtas 23 išnašoje, 39 punktas); taip pat sprendimas *Connect Austria* (minėtas 40 išnašoje, 80 punktas).

nesvarbu, ar toks piktnaudžiavimas realiai įvyks⁶⁰.

88. Kaip nurodysiu toliau, nebūtinai kiekvienas atvejis, kai ELPA naudojami savo teise dalyvauti priimant sprendimą leisti rengti motociklų lenktynes, priverčia piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi rinkoje, ypač jei tinkamai atsižvelgiama į objektyvias priežastis, kaip antai sporto interesus (šiuo klausimu žr. a punktą). Tačiau tokia taisyklė, kokia nustatyta Graikijos kelių kodekso 49 straipsnyje, dėl savo konkrečios formuluotės skatina piktnaudžiauti (šiuo klausimu žr. b punktą).

a) Ne kiekvienas naudojimas teise dalyvauti priimant sprendimą yra piktnaudžiavimas *per se*

89. Žinoma, ne kiekvienas atvejis, kai pagal Graikijos kelių kodekso 49 straipsnį ELPA naudojami jai suteikta teise dalyvauti priimant sprendimą, *a priori* gali būti laikomas piktnaudžiavimu. Jeigu objektyviai galima pateisinti rinkoje dominuojančios įmonės elgesį, tada nėra piktnaudžiavimo požymių⁶¹. Iš tiesų, tokiu atveju, koks nagrinėjamas, gali būti objektyvios priežastys, kodėl asociacija, kokia yra ELPA, atsisako duoti pritarimą leisti rengti motociklų lenktynes.

60 — Sprendimai *Job Centre* (minėtas 45 išnašoje, 36 punktas) ir *Raso* (minėtas 51 išnašoje, 31 punktas).

61 — Šia prasme žr. 2007 m. kovo 15 d. Sprendimą *British Airways prieš Komisiją* (C-95/04 P, Rink. p. I-2331, 84 ir 85 punktai); EB 81 straipsnio atžvilgiu – sprendimas *Wouters* (minėtas 22 išnašoje, 97 punktas).

90. Ypač būtų akivaizdu, kad egzistuoja tokia objektyvi priežastis, jeigu per rengiamas motociklų lenktynes nebūtų užtikrintas motociklininkų ir žiūrovų saugumas dėl to, kad rengėjas nesiėmė tinkamų atsargumo priemonių.

91. Tačiau, nepaisant vien techninių saugumo reikalavimų, gali būti ir kitos objektyvios priežastys, kodėl atsisakoma duoti pritarimą, kurios susijusios su sporto ypatumais⁶². Tokiu atveju, koks nagrinėjamas, reikia paminėti, pavyzdžiui, šiuos aspektus.

92. Viena vertus, dalyvaujantys sportininkai, taip pat žiūrovai ir visuomenė, suinteresuoti, kad kiekvienai sporto šakai būtų taikomos tam tikros kuo vienodesnės sporto taisyklės ir kad jų būtų laikomasi, siekiant užtikrinti reglamentuotą ir sąžiningą varžybų eigą. Tai susiję ne tik su dažnai diskutuojamomis antidopingo taisyklėmis, bet ir įprastomis varžybų taisyklėmis. Jeigu organizatorių būtų taikomos labai skirtingos taisyklės, suinteresuotiesiems sportininkams būtų sunkiau dalyvauti varžybose bei palyginti savo atitinkamus laimėjimus, taip pat galėtų nukentėti žiūrovų domėjimasis atitinkama sporto šaka ir atitinkamos sporto šakos pripažinimas.

93. Todėl jeigu subjektas, kaip antai ELPA, pritaria leidimui rengti motociklų lenktynes,

laikydamasis tam tikrų, tarptautiniu mastu pripažintų taisyklių, tai neturi būti *a priori* pripažinta piktnaudžiavimu⁶³. Žinoma, nepatikrintas lieka kiekvienos šios konkrečios taisyklės turinys pagal Bendrijos teisės nuostatas, pirmiausia pagal jos konkurencijos nuostatas⁶⁴.

94. Kita vertus, dalyvaujantys sportininkai, taip pat žiūrovai bei visuomenė, suinteresuoti, kad atskiros tam tikrų sporto šakų varžybos būtų įtrauktos į specialią sistemą ir dėl to, pavyzdžiui, būtų laikomasi nustatyto grafiko. Tikslinga išvengti varžybų sutapimo laiko atžvilgiu tam, kad ir sportininkai, ir žiūrovai turėtų galimybę dalyvauti kuo daugiau tokių renginių.

95. Todėl jeigu subjektas, koks yra ELPA, pritaria leidimui rengti motociklų lenktynes su sąlyga, kad šių lenktynių datos nesutaps su kitų, jau suplanuotų ir sankcionuotų lenktynių datomis, tai neturi būti *a priori* pripažinta piktnaudžiavimu⁶⁵. Tačiau šiuo atžvilgiu savaime suprantama, kad, nustatant Graikijos nacionalinę metinę motociklų lenktynių programą, ELPA neturi teisės suteikti pirmenybės jo paties (bendrai) organizuotoms ir pasiūlytomis rinkai lenktynėms kitų, nepriklausomų rengėjų organizuojamų lenktynių atžvilgiu.

62 — Dėl būtinybės atsižvelgti į sporto ypatumus taikant Bendrijos teisę žr. abi deklaracijas dėl sporto ir Baltąją knygą dėl sporto (nurodyta 11–13 išnašose).

63 — Šiuo klausimu žr. ELPA (ETHEAM) rašto, adresuoto MOTOE, 2–4 punktus, kaip nurodyta šios išvados 17 punkte.

64 — Sprendimas *Meca-Medina* (minėtas 16 išnašoje, 28 ir 31 punktai bei 42–55 punktai).

65 — Šiuo klausimu taip pat žr. ELPA (ETHEAM) rašto, adresuoto MOTOE, 4 punktą, kaip nurodyta šios išvados 17 punkte.

96. *Piramidės formos struktūra*⁶⁶, kuri susiformavo daugelyje sporto šakų⁶⁷, leidžia užtikrinti, kad bus atsižvelgiama į specialius sportui taikomus reikalavimus, pavyzdžiui, vienodas varžybų taisykles ir vienodą varžybų grafiką. Toks subjektas, koks yra ELPA, Graikijoje oficialiai atstovaujantis Tarptautinei motociklininkų federacijai (TMF), yra šios piramidės formos struktūros dalis. Remdamasis jam suteikta teise dalyvauti priimant administracinį sprendimą leisti rengti motociklų lenktynes, jis teisėtu būdu gali ginti sporto interesus ir prireikus atsisakyti duoti savo pritarimą. Tačiau piktnaudžiavimą sukelia atsisakymas duoti pritarimą tuo atveju, jeigu šio atsisakymo negalima objektyviai pateisinti sporto interesais, tačiau juo naudojamosi savavališkai siekiant remti asmeninius ekonominius interesus kitų paslaugų teikėjų, kurie norėtų organizuoti motociklų lenktynes ir pirmiausia jas siūlyti rinkai savo atsakomybe, nenaudai.

b) Toks teisinis pagrindas, koks yra Graikijoje, skatina piktnaudžiavimą

97. Neatsižvelgiant į tai, ar egzistuoja realus piktnaudžiavimas, tam, kad būtų galima nuspręsti, jog pažeistos kartu taikomos EB 86 straipsnio 1 dalies ir EB 82 straipsnio nuostatos, pakanka, kad dėl valstybės priemonės *atsiranda galimybė piktnaudžiauti*⁶⁸. Nagrinėjamoje byloje tokia ELPA galimybė piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi rinkoje⁶⁹, naudojantis savo teise dalyvauti

priimant sprendimą pagal Graikijos kelių kodekso 49 straipsnį, yra ypač aiški dėl dviejų priežasčių.

98. Pirmą, dėl tokios pritarimo taisyklės, kokia yra nagrinėjamu atveju, kyla interesų konfliktas⁷⁰: Graikijos valstybė suteikia ELPA, kuris pats organizuoja motociklų lenktynes ir jas siūlo rinkai, teisę dalyvauti priimant sprendimą leisti rengti motociklų lenktynes kitiems, nepriklausomiems paslaugų teikėjams. Taip ELPA turi ne tik teisinę priemonę, suteikiančią jam galimybę veiksmingai užkirsti kelią kitiems paslaugų teikėjams patekti į Graikijos rinką, bet ir ekonominį interesą apriboti galimybę savo konkurentams patekti į rinką savo paties naudai.

99. Antra, pagal tą pritarimo taisyklę ELPA nenustatyta jokių vykdymo ribų, įpareigojimų ir kontrolės, susijusių su jo pritarimo leisti rengti motociklų lenktynes suteikimu arba atsisakymu duoti tokį pritarimą. Taigi ELPA gali ypač lengvai atsisakyti duoti savo pritarimą leisti rengti motociklų lenktynes kitiems, nepriklausomiems paslaugų teikėjams. Kaip aiškiai rodo nagrinėjama byla, pakanka vien ELPA neveikimo, siekiant sužlugdyti kito paslaugų teikėjo – šiuo atveju MOTOE – 2000 m. planus.

66 — Šiuo klausimu žr. Baltąją knygą dėl sporto (nurodyta 13 išnašoje, 4.1 skyrius).

67 — Kalbant apie piramidės formos struktūrą, nebūtinai turima omenyje vienos asociacijos struktūra: bokse, pavyzdžiui, yra keletas tarptautinių asociacijų.

68 — Šiuo klausimu žr. šios išvados 87 punktą ir 59 išnašoje nurodytą teisimų praktiką.

69 — Dėl dominuojančios ELPA padėties rinkoje žr. šios išvados 59 ir 61 punktus.

70 — Šiuo klausimu žr. sprendimą *Raso* (minėtas 51 išnašoje, 28 punktus).

100. Tačiau EB sutartyje⁷¹ numatyta neiškraipyta konkurencija galės būti užtikrinta, tik jeigu atskiriems rinkos subjektams bus užtikrintos *lygios galimybės*⁷². Su tuo nesuderinama, jeigu įmonei, kaip antai ELPA, kuri pati organizuoja motociklų lenktynes ir jas siūlo rinkai, valstybė suteikia įgaliojimus savo nuožiūra nustatyti, kokios motociklų lenktynės gali vykti Graikijoje; šitaip suteikiamas ELPA akivaizdus pranašumas jos konkurentų atžvilgiu, kalbant ir apie motociklų lenktynių organizavimą, ir apie jų siūlymą rinkai⁷³.

101. Bendrijos teisės požiūriu nereikia prieštarauti, jeigu tam tikrais atvejais nacionalinis teisės aktų leidėjas numato, jog kompetentinga valdžios institucija prieš išduodama leidimą veiklai pasinaudoja specialisto patarimais. Todėl apskritai gali būti tikslinga suinteresuotąsias sporto federacijas įtraukti priimančius sprendimus, susijusius su sportu. Taip galima geriausiai atsižvelgti į sporto ir atitinkamos sporto šakos ypatumus⁷⁴.

102. Vis dėlto dėl veiksmingos konkurencijos išsaugojimo ir skaidrumo užtikrinimo būtina aiškiai atskirti instituciją, kuri

dalyvauja priimančią administracinį sprendimą leisti rengti motociklų lenktynes ir prireikus kontroliuoja šias lenktynes, ir įmonę, kuri tokias lenktynes organizuoja ir siūlo jas rinkai⁷⁵. Šis atskyrimo principas pažeidžiamas, jeigu tokiu atveju, koks yra nagrinėjamas, viena ir ta pati institucija, būtent ELPA arba jos įgaliota ETHEAM, ne tik dalyvauja suteikiant administracinį leidimą rengti motociklų lenktynes ir yra atsakinga už saugumo priežiūrą, bet ir pati – konkuruodama su kitais, nepriklausomais paslaugų teikėjais – vykdo tokių lenktynių organizavimo ir jų siūlymo rinkai veiklą.

103. Be to, turi būti garantuota, kad administracinis leidimas rengti motociklų lenktynes gali būti neišduotas tik atsižvelgus į objektyvius, nediskrimuojamus kriterijus. Prireikus turi būti įmanoma gauti administracinį leidimą rengti motociklų lenktynes taip pat ir nepritarus institucijai, turinčiai teisę dalyvauti priimančią sprendimą, jeigu ši institucija savavališkai atsisako pritarti. Be to, dėl atmesto administracinio sprendimo pareiškėjas turi teisę į veiksmingą teisių gynybą⁷⁶; tai taip pat apima laikinųjų apsaugos priemonių priėmimą⁷⁷.

71 — Neiškraipytos konkurencijos idėja aiškiai nurodyta EB 3 straipsnio 1 dalies g punkte, tačiau ja taip pat grindžiamos konkurencijos nuostatos, įtvirtintos EB 81–89 straipsniuose.

72 — Sprendimas *Prancūzija prieš Komisiją* („Galinės telekomunikacijų įrangos“, minėtas 56 išnašoje, 51 punktas) ir 1991 m. gruodžio 13 d. Sprendimas *GB-Inno-BM* (C-18/88, Rink. p. I-5941, 25 punktas); sprendimai *ERT* (minėtas 40 išnašoje, 37 punktas) ir *Raso* (minėtas 51 išnašoje, 29–31 punktai).

73 — Sprendimas *Prancūzija prieš Komisiją* („Galinės telekomunikacijų įrangos“, minėtas 56 išnašoje, 51 punktas) ir sprendimas *GB-Inno-BM* (minėtas 72 išnašoje, 25 punktas).

74 — Šiuo klausimu žr. šios išvados 90–95 punktus.

75 — Sprendimas *Prancūzija prieš Komisiją* („Galinės telekomunikacijų įrangos“, minėtas 56 išnašoje, 52 punktas) ir sprendimas *GB-Inno-BM* (minėtas 72 išnašoje, 26 punktas).

76 — Sprendimas *Albany* (minėtas 30 išnašoje, 117 ir 121 punktai); dėl veiksmingos teisminės gynybės taip pat žr. 1987 m. spalio 15 d. Sprendimą *Heylens ir kt.* (222/86, Rink. p. 4097, 14 ir 15 punktai) ir 2007 m. kovo 13 d. Sprendimą *Unibet* (C-432/05, Rink. p. I-2271, 37 ir 38 punktai). Vis dėlto Bendrijos teisė nereikalauja, kad būtų savarakiška teisių gynimo priemonė dėl *parengiamojo pobūdžio veiksmų*, susijusių su administraciniu leidimu, pavyzdžiui, dėl to, kad asociacija, kaip antai ELPA, pritaria ar atsisako tai padaryti (sprendimo *Heylens* 16 punktas).

77 — 1990 m. birželio 19 d. Sprendimas *Factortame ir kt.* (C-213/89, Rink. p. I-2433, 21 punktas); 2001 m. sausio 11 d. Sprendimas *Siplex* (C-226/99, Rink. p. I-277, 19 punktas) ir sprendimas *Unibet* (minėtas 76 išnašoje, 67 punktas).

104. Šiuo atžvilgiu Graikijos vyriausybė išties tvirtina, kad ELPA – priešingai nei nurodyta sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą – įsipareigoja pritarti leidimui rengti motociklų lenktynes, jeigu šiam leidimui gauti buvo pateiktas tinkamas prašymas ir įvykdytos visos pagal atitinkamus nacionalinės teisės aktus taikomos sąlygos. Be to, jeigu ELPA akivaizdžiai arba konkludentiniais veiksmais nepritaria, taikoma teisinė *Symvoulío tis Epikrateias* kontrolė⁷⁸.

105. Tačiau šioje byloje Teisingumo Teismas neturi pateikti savo nuomonės dėl nacionalinės teisės aiškinimo. Atribodamas Bendrijos ir valstybių narių teismų kompetenciją, Teisingumo Teismas turi atsižvelgti į prašyme priimti prejudicinį sprendimą nurodytą faktinį ir teisinį prejudicinių klausimų kontekstą⁷⁹. Sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą aiškiai nurodoma, kad pateikiant pritarimą ELPA nenustatyta vykdymo ribų, įpareigojimų ir kontrolės.

106. Todėl, bendrai paėmus, reikia konstatuoti, kad tokia nuostata, kokia įtvirtinta Graikijos kelių kodekso 49 straipsnyje, nesuderinama su kartu taikomų EB 86 straipsnio 1 dalies ir EB 82 straipsnio reikalavimais, nes ji skatina piktnaudžiauti.

2. Išimtyms pagal EB 86 straipsnio 2 dalį

107. Galiausiai reikia nustatyti, ar nuostatai, kokia yra Kelių kodekso 49 straipsnis, gali būti pritaikyta EB 86 straipsnio 2 dalyje nustatyta išimtis. Pagal šią nuostatą įmonėms, kurioms patikėta teikti bendros ekonominės svarbos paslaugas⁸⁰, tik ribotai taikomos EB sutartyje nustatytos taisyklės, ypač konkurencijos; tokioms įmonėms konkurencijos taisyklės taikomos tik tiek, kiek jų taikymas nei teisiškai, nei faktiškai netrukdo atlikti joms patikėtų specialių uždavinių.

108. Šiuo požiūriu tokios asociacijos, kokia yra ELPA, veiklos atžvilgiu reikia išskirti dvi uždavinių sritis: pirma, motociklų lenktynių organizavimą ir jų siūlymą rinkai ir, antra, Kelių kodekso 49 straipsnyje numatytą dalyvavimą priimant administracinį sprendimą leisti rengti tokias lenktynes.

109. Visų pirma, kalbant apie tai, kad asociacija, kaip antai ELPA, *organizuoja motociklų lenktynes ir siūlo jas rinkai*, gali likti neatsakyta į klausimą, ar tai susiję su bendros ekonominės svarbos paslauga EB 86 straipsnio 2 dalies prasme, kuri galbūt

78 — Graikijos Valstybės taryba.

79 — Šiuo klausimu žr. 26 išnašoje nurodytą teismų praktiką.

80 — EB 86 straipsnio 2 dalyje taip pat nurodytos finansų monopolijos neturi jokios reikšmės tokiu atveju, koks yra nagrinėjamas.

gali būti taip suprantama dėl visuomeninės sporto reikšmės. Bet kuriuo atveju šioje byloje nėra jokių atspirties taškų, patvirtinančių, kad Graikijos valstybė viešosios valdžios aktu būtų „patikėjusi“ ELPA organizuoti sporto renginius ir juos siūlyti rinkai⁸¹. Taip pat nėra aišku, kiek lengvatinė teisė, kokia nustatyta Kelių kodekso 49 straipsnyje, leidžianti apsaugoti rinką nuo kitų paslaugos teikėjų, yra reikalinga ELPA įvykdyti tokį uždavinį⁸². Tačiau bet kuriuo atveju konkrečiai šios lengvatinės teisės formuluotė⁸³, pagal kurią, neturėdama nustatytų vykdymo ribų, įpareigojimų ir kontrolės, ELPA gali atsiskyti duoti savo pritarimą leisti rengti motociklų lenktynes kitiems paslaugų teikėjams, atrodo neproporcinga.

nuostatos taikymo sąlyga yra paslaugos, t. y. įmonės ekonominės veiklos, egzistavimas⁸⁴.

111. Atsižvelgiant į šias aplinkybes, negalima remtis EB 86 straipsnio 2 dalimi tam, kad būtų pateisinta tokia nuostata, kokia numatyta Kelių kodekso 49 straipsnyje.

3. Tarpinė išvada

110. Galiausiai, kalbant apie ELPA dalyvavimą suteikiant administracinę leidimą rengti motociklų lenktynes, pažymėtina, kad šiuo požiūriu asociacija jau nebeteikia bendros ekonominės svarbos paslaugų, tačiau dalyvauja vykdant viešąją valdžią. Šiuo atveju EB 86 straipsnio 2 dalis netaikoma, nes šios

112. Apibendrinant galima pažymėti, kad:

EB 82 ir 86 straipsniais draudžiama nuostata, kokia yra Graikijos kelių kodekso 49 straipsnis, pagal kurią pelno nesiekiančiai asociacijai, pačiai rengiančiai motociklų lenktynes ir siūlančiai jas rinkai, taip pat suteikiama išimtinė teisė dalyvauti priimant administracinę sprendimą leisti rengti tokias lenktynes, turint galimybę atsiskyti duoti savo pritarimą, nenustatant šiuo atžvilgiu vykdymo ribų, įpareigojimų ar kontrolės.

81 — Šiuo klausimu žr. 1974 m. kovo 27 d. Sprendimą *BRT ir Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs, „BRT II“* (127/73, Rink. p. 313, 20 punktas); 1989 m. balandžio 11 d. Sprendimą *Ahmed Saeed Flugreisen ir Silver Line Reisebüro* (66/86, Rink. p. 803, 55 punktas) ir 1997 m. spalio 23 d. Sprendimą *Komisija prieš Prancūziją* (C-159/94, Rink. p. I-5815, 65 punktas).

82 — Dėl lengvatinės teisės reikalingumo kriterijaus žr. 1993 m. gegužės 19 d. Sprendimą *Corbeau* (C-320/91, Rink. p. I-2533, 13 ir 14 punktai); 1997 m. spalio 23 d. Sprendimą *Komisija prieš Nyderlandus* (C-157/94, Rink. p. I-5699, 53); 2000 m. gegužės 23 d. Sprendimą *Sydhavnens Sten & Grus* (C-209/98, Rink. p. I-3743, 77 punktas) ir sprendimą *Ambulanz Glöckner* (minėtas 23 išnašoje, 57 punktas).

83 — EB 16 straipsnyje taip pat atsižvelgiama į konkrečią bendrus ekonominius interesus tenkinančios paslaugos vietą; svarbu, „kad tokios paslaugos remtųsi principais ir sąlygomis, padedančiomis joms atlikti savo užduotis“.

84 — Dėl ekonominės veiklos ir veiklos, kylančios iš viešosios valdžios prerogatyvų vykdymo, atskyrimo žr. 38 išnašoje minėtą sprendimą *SAT Fluggesellschaft* (30 ir 31 punktai) ir sprendimą *Calli* (22 ir 23 punktai) bei šios išvados 49 punktą.

VI — Išvada

113. Dėl nurodytų priežasčių siūlau Teisingumo Teismui į *Dioikitiko Efeteio Athinon* pateiktus prejudicinius klausimus atsakyti taip:

1. Pelno nesiekianti asociacija, kuri ne tik turi išimtinę teisę dalyvauti priimant administracinį sprendimą leisti rengti motociklų lenktynės, bet ir pati tokias lenktynes organizuoja ir šiuo tikslu sudaro finansinio rėmimo, reklamos ir draudimo sutartis, yra įmonė EB 82 ir 86 straipsnių prasme.

Nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į Teisingumo Teismo praktiką dėl EB 82 straipsnio, turi nustatyti, ar ši asociacija užima dominuojančią padėtį rinkoje ir ar piktnaudžiavimas tokia padėtimi galėtų pastebimai paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą.

2. EB 82 ir 86 straipsniais draudžiama nuostata, kokia yra Graikijos kelių kodekso 49 straipsnis, pagal kurią pelno nesiekiančiai asociacijai, pačiai rengiančiai motociklų lenktynes ir siūlančiai jas rinkai, taip pat suteikiama išimtinė teisė dalyvauti priimant administracinį sprendimą leisti rengti tokias lenktynes, turint galimybę atsisakyti duoti savo pritarimą, nenustatant šiuo atžvilgiu vykdymo ribų, įpareigojimų ar kontrolės.